

Position paper MVO Nederland voor de rondetafel over de effecten van implementatie van (verplichtende) maatregelen op het gebied van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) op Europees en/of nationaal niveau.

MVO Nederland is de beweging van ondernemers in de nieuwe economie. Dit is een economie die circulair, inclusief en klimaatneutraal is en met eerlijke ketens. De achterban van MVO Nederland is breed en omvangrijk. Op moment van schrijven zijn meer dan 1800 bedrijven bij ons aangesloten. Het gaat hier om kleine, middelgrote en grote bedrijven, afkomstig uit een breed scala aan sectoren, branches, ketens en regio's. Samen vertegenwoordigen zij zo'n 1,1 miljoen medewerkers en ruim €300 miljard aan omzet. MVO Nederland is het grootste duurzame bedrijvennetwerk in Europa. De bedrijven in de achterban van MVO Nederland zien het belang van duurzame ketens en zetten zich hiervoor in met innovatieve projecten en samenwerkingen. MVO Nederland ondersteunt ondernemers hierbij met tools, zoals de MVO Risico Checker en de IMVO-vouchers, en 12 internationale projecten in inkooplanden zoals Ethiopië en India. We zien dat een groeiende groep bedrijven verregaande stappen neemt om hun ketens te verduurzamen, bijvoorbeeld door een eerlijke prijs te betalen voor grondstoffen en producten. **Deze bedrijven worden echter geremd in het realiseren van hun ambities omdat veel markten (zoals koffie, leer, plastics en fruit) nog te veel worden gedomineerd door achterblijvers die compliance-gedreven zijn. Gemotiveerde ondernemingen kunnen daarom nu onvoldoende versnellen en innoveren.**

MVO Nederland vindt daarom dat een ambitieuzer kader noodzakelijk is om achterblijvers aan te sporen en een gelijk speelveld te bevorderen. **Alleen met scherpere randvoorwaarden kunnen bedrijven hun handelsketens goed verduurzamen.** MVO Nederland is van mening dat IMVO-wetgeving een goede aanvullende manier is om bedrijven aan te sporen zich in te spannen om potentiële of daadwerkelijke schendingen van mensenrechten en internationale milieustandaarden in hun keten te identificeren, te verminderen en te voorkomen. MVO Nederland heeft een voorkeur voor nationale wetgeving én Europese wetgeving omdat de problemen in internationale ketens en de knelpunten waar koplopende bedrijven tegenaan lopen op korte termijn om een oplossing vragen. Deze wetgeving moet wel uitvoerbaar zijn voor zowel mkb als grootbedrijf om effect te hebben. Daarom moet hetgeen van bedrijven wordt gevraagd, in verhouding staan met onder meer de (potentiële) ernst van de impact, de marktpositie en de omvang van de onderneming.

In deze position paper doet MVO Nederland voorstellen om IMVO-wetgeving uitvoerbaar te maken voor ondernemers, en met name het mkb. Ook gaan we in op een aantal mogelijke effecten van wetgeving en onze visie daarop.

IMVO-WETGEVING EN HET MKB

MVO Nederland gelooft dat **mkb-bedrijven hét onbenutte potentieel zijn om de kritische massa te bereiken die nodig is voor de transitie naar duurzame ketens.** Ondernemers in het netwerk van MVO Nederland, zoals Arte Natuursteen, Tony Chocolonely's, Schijvens bedrijfskleding en Mud Jeans zetten zich al jaren in om hun ketens te verduurzamen. Deze bedrijven zijn daarom niet alleen beter voorbereid op aankomende wetgeving, zij hebben ook de kennis en innovatieve oplossingen om ketens te verduurzamen. Om de transitie naar een toekomstbestendige economie te versnellen, moeten we niet alleen het grootbedrijf inzetten maar juist ook het mkb. Nederland telt een groot aantal mkb-bedrijven en zij hebben een enorme innovatiekracht. Ondernemers in het netwerk van MVO Nederland zetten zich met innovatie en pre-competitieve samenwerking in voor duurzame ketens. Door het mkb te mobiliseren en te clusteren geven we ze de kracht om een industrie te transformeren.

Ondersteuning en voorbereiding bij toekomstige IMVO-wetgeving

MVO Nederland acht IMVO-wetgeving haalbaar voor het mkb, mits er **adequate ondersteuning** komt voor deze bedrijven, in de vorm van een steunpunt en tools. Mkb-bedrijven hebben weinig tijd om de weg te vinden in de veelheid aan IMVO-informatie, richtlijnen, diensten en instrumenten. Veel IMVO-informatie en due diligence trajecten worden door het mkb als complex ervaren met veel administratieve rompslomp. Daarbij sluit het taalgebruik niet aan op het mkb en wordt er veel jargon gebruikt. Daarom zijn de volgende elementen essentieel voor een passende ondersteuning van het mkb. MVO Nederland acht het noodzakelijk om Nederlandse ondernemers **adequaat voor te bereiden** op toekomstig beleid en hen de **rechtszekerheid** en **investeringszekerheid** te bieden die zij nodig hebben. Daarom is het van belang dat het ministerie zo snel mogelijk communiceert over de te verwachte verplichtingen voor Nederlandse bedrijven en de ondersteuning die ze daarbij kunnen verwachten van het ministerie. Daarom pleit MVO Nederland voor het ontzorgen en ondersteunen van Nederlandse ondernemers, en met name het mkb, in de transitie naar duurzame ketens:

- Maak een plan voor de implementatie van IMVO-wetgeving, waarbij nadrukkelijk wordt aangegeven hoe het mkb ondersteunt en ontzorgd wordt in de transitie, met financiering, tools en informatie.
- Schets z.s.m. duidelijkheid over het op te richten IMVO-steunpunt en de steun die (mkb-)bedrijven daarvan kunnen verwachten.
- Richt het IMVO-steunpunt in als een first-response loket, in lijn met het Versnellingshuis Nederland Circulair!
Om ondernemers het maatwerk te bieden die zij nodig hebben.
- Stimuleer en faciliteer innovatieve businessmodellen in de sectoren die transparant en inclusief zijn, zoals circulaire productie en traceable goederen.

Proportionaliteit

Het is belangrijk dat er met IMVO-wetgeving een signaal wordt afgegeven over wat de Nederlandse overheid de aankomende jaren van alle bedrijven verwacht. Alleen zo sporen we de achterblijvers aan en bevorderen we een gelijk speelveld. Zorg daarom dat de wet geldt voor alle groot- en mkb bedrijven (>250 werknemers). Zorg daarbij dat **hetgeen van bedrijven wordt gevraagd, in verhouding staan met onder meer de (potentiële) ernst van de impact, de marktpositie en de omvang van de onderneming**. Bijvoorbeeld door het mkb in niet-risicosectoren te ontheffen van toezicht op de meer administratieve stappen van het due diligence proces. En door sancties zo in te richten dat deze rekening houden met omvang en omzet van het bedrijf. Beloon daarentegen de bedrijven in risicosectoren die aantoonbaar een best practice zijn op IMVO-gebied.

IMVO-WETGEVING EN OVERIGE EFFECTEN

MVO Nederland is een bedrijvennetwerk en regelmatig in contact met bedrijven over de mogelijke effecten van IMVO-wetgeving. Ook wij vinden het belangrijk dat toekomstige wetgeving uitvoerbaar is voor bedrijven, en dan met name het mkb. Vanuit de ervaring van het koplopende, duurzame bedrijfsleven die due diligence al in de praktijk brengen bieden we graag een perspectief op een aantal van de meest gehoorde zorgen.

Het internationaal gelijk speelveld

MVO Nederland ziet op dit moment vooral een **ongelijk speelveld tussen koplopers en achterblijvers**. Dit benadeelt bedrijven die willen innoveren en versnellen onevenredig. Wetgeving dient als stok achter de deur om achterblijvers aan te sporen, koplopers zullen waarschijnlijk ver boven de verplichtingen van de wet opereren. Daarnaast zijn er maatregelen die de Europese Commissie en/of Nederland kunnen nemen om een gelijk speelveld te bevorderen, bijvoorbeeld door de wetgeving ook te doen gelden voor bedrijven die op de Europese/Nederlandse markt opereren. Wetgeving helpt Europese/Nederlandse bedrijven ook als stok achter de deur bij het afdwingen van verantwoord gedrag bij internationale partners, financiers, leveranciers en onderaannemers.

Europese wetgeving vs. Nederlandse wetgeving

Het klopt dat Europese wetgeving zorgt voor een gelijk speelveld. Daarnaast kan de EU als groot en invloedrijk economisch blok een enorme, positieve invloed uitoefenen op internationale ketens. Tegelijkertijd is een Europees wetgevingstraject **een lange termijn proces** dat meerdere jaren kan beslaan en dan is het nog geen gegeven dat de wet het Europese politieke proces overleeft. Omringende landen zoals Frankrijk en Duitsland hebben al wetgeving of zijn daar mee bezig. Nederland kan met een eigen wet maximaal zo zorgen we dat de wet werkt voor Nederlandse bedrijven. Daarnaast is de Wet Zorgplicht Kinderarbeid al geadopteerd, dus Nederland zal hoe dan ook met eigen IMVO-wetgeving aan de slag moeten.

Kosten

Ter voorbereiding op Europese IMVO-wetgeving, heeft de Europese Commissie een onderzoek gedaan naar de kosten van de verschillende EU-reguleringen (conflictmineralen, hout) en de non-financiële rapportageplicht (NFR). Voor de NFR worden de kosten geraamd tussen de 155,000 en 604,000 euro per bedrijf, per jaar voor grote bedrijven en tussen de 8,000 tot 25,000 voor het mkb. Voor een groot bedrijf met een minimum omzet van 50 miljoen per jaar is dat dus tussen de 0,31% en 1,21% van de omzet. Franse grootbedrijven die onder de Franse waakzaamheidswet vallen geven aan dat de jaarlijkse kosten per bedrijf tussen de 200,000 en 1 miljoen euro vallen. Voor een groot bedrijf met een minimum omzet van 50 miljoen per jaar is dat dus tussen de 0,4% en 2% van de omzet. **MVO Nederland vindt dit acceptabele kosten vergeleken met de toegevoegde waarde van wetgeving: eerlijke, duurzame ketens**. Ook de bedrijven in onze achterban, inclusief mkb bedrijven, die due diligence al in de praktijk brengen, geven aan dat de kosten acceptabel zijn. De Europese Commissie studie geeft ook aan dat IMVO-wetgeving **toegevoegde waarde voor individuele bedrijven** oplevert, namelijk een betere merkwaarde en reputatie, grotere werknemerstevredenheid, operationele effectiviteit, minder risico's en beter risicomanagement, betere relaties met leveranciers, meer toegang tot kapitaal en meer waarde voor shareholders.

Regeldruk

SRA Consulting heeft in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken onderzoek gedaan naar de verwachte regeldruk van IMVO-wetgeving. SRA Consulting berekent dat de regeldruk voor bedrijven tussen de 0,4 en 5 FTE ligt. Daarbij geeft SRA aan dat bedrijven die al langer bezig zijn met due diligence minder regeldruk zullen ervaren dan de bedrijven die deze omslag opeens moeten maken. De bedrijven in de achterban van MVO Nederland zijn al aan de slag met due diligence en dus beter voorbereid op aankomende wetgeving. De Nederlandse overheid vraagt al jaren van het Nederlandse bedrijfsleven dat zij de OESO-richtlijnen implementeren, en het Nederlandse bedrijfsleven zal deze kosten en inzet dus hoe dan ook moeten maken. Bedrijven in het netwerk van MVO Nederland geven ook aan dat zij een voorkeur hebben om deze kosten en inzet preventief in te zetten, als risicomanagement, in plaats van deze achteraf te dragen wanneer de kosten mogelijk veel hoger liggen. Daarnaast kan het Ministerie van Buitenlandse Zaken **bedrijven ondersteunen om de regeldruk te verminderen**, bijvoorbeeld met tools zoals de IMVO Risicochecker en de IMVO-vouchers, handleidingen, richtlijnen en het IMVO-steunpunt. Ook **sectorale samenwerking** kan bijdragen aan verminderde regeldruk en lagere kosten voor individuele bedrijven. Zo hebben in verschillende sectoren diverse coalities samengewerkt aan circulaire handelsketens waarin geen ruimte is voor anonimiteit en daardoor schendingen van arbeidsrechten sterk verminderde of zelfs verdween.

Transparantie

MVO Nederland is groot voorstander van **integrale verslaglegging en communicatie over de voortgang van het due diligence-proces en bredere verduurzamingsinitiatieven** door zowel grootbedrijf als MKB. Dit bevordert ketentransparantie, wat een belangrijk onderdeel is van ketenverduurzaming. Op dit moment zijn veel bedrijven nog onvoldoende transparant over hun ketens. Uit de jaarlijkse Transparantie Benchmark blijkt bijvoorbeeld dat een grote groep bedrijven amper rapporteert op duurzaamheid. Een veelgehoorde zorg is dat bedrijven geen informatie durven delen over hun ketens omdat ze niet willen dat hun concurrent toegang heeft tot dezelfde goedkope producenten. Dit werkt een race naar de bodem in de hand naar steeds goedkopere productie, waarbij duurzaam ondernemen vaak het onderspit delft. Een bedrijf dat niet transparant durft te zijn, heeft weinig toegevoegde waarde behalve de goedkoopste te zijn.

Strafrecht

MVO Nederland vindt dat toekomstige IMVO-wetgeving het meest effectief zal zijn, wanneer de toezichthouder op de wet gebruik kan maken van een breed scala aan instrumenten. Strafrecht als onderdeel van de wet is noodzakelijk om te zorgen dat de toezichthouder een **stevige stok achter de deur** heeft om achterblijvers aan te sporen, wanneer bedrijven niet voldoen aan de wet na meerdere waarschuwingen. Alleen zo zorgen we voor een gelijk speelveld tussen koplopers en achterblijvers.